

Funded by the European Union's Justice Programme (2014-2020).

The content of this publication represents the views of the author only and is his sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

Pekka Pohjankoski

Seminarium ERA: Stosowanie Karty Praw
Podstawowych Unii Europejskiej 22 czerwca
2021 r.

Ćwiczenie warsztatowe: Dostęp do sądu w prawie UE

Mariusz prowadzi lokalny sklep z elektroniką, „The Great TV Shop LLC”. Działalność spółki polega głównie na posprzedażnej obsłudze serwisowej telewizorów sprzedawanych do hoteli. Biznes nie radził sobie dobrze w czasie pandemii Covid-19, ale ostatnio Mariusz podpisał umowę na konsekwentną konserwację z siecią hoteli alpejskich w sąsiednim państwie członkowskim UE. Mariusz ma nadzieję, że to zlecenie pozwoli mu spłacić długi i uratować firmę.

Ku rozczarowaniu Mariusza, hotel informuje go, że miejscowe władze wymagają, aby zagraniczni dostawcy usług serwisowych dla telewizji uzyskali pozwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej za opłatą w wysokości 5 000 euro. Mariusz uważa, że skoro świadczy usługę na terenie UE, to wymaganie takiego certyfikatu jest sprzeczne z prawem UE. Mariusz kontaktuje się z prawnikiem, który zgadza się, że wymóg ten prawdopodobnie narusza swobodę świadczenia usług, skodyfikowaną w dyrektywie 2006/123 dotyczącej usług na rynku wewnętrznym (Dz.U. 2006, L376/36). Przekonany o szansach na sukces, prawnik zgadza się wnieść sprawę przeciwko władzom lokalnym.

Sprawa została wniesiona w imieniu The Great TV Shop LLC, która jest jednak pozbawiona środków finansowych. Adwokat składa wniosek o pomoc prawną na rzecz przedsiębiorstwa Mariusza. Sędzia rozpatrujący wniosek uważa jednak, że wniosek jest bezzasadny.

Istotnie, sędzia wyjaśnia, że krajowe ustawodawstwo dotyczące pomocy prawnej nie przewiduje pomocy prawnej dla przedsiębiorstw, takich jak przedsiębiorstwo Mariusza. W rzeczywistości pomoc prawna jest tradycyjnie postrzegana jako środek pomocy społecznej i związana z zapewnieniem godności ludzkiej. Takich przesłanek nie ma w przypadku osób prawnych, zwłaszcza tych, które nastawione są na zysk. Zdaniem sędziego oczywiste jest również, że dyrektywy UE w sprawie pomocy prawnej mają zastosowanie jedynie do postępowań cywilnych i karnych. Podobnie sędzia ocenia, że Europejska Konwencja Praw Człowieka gwarantuje pomoc prawną jedynie w postępowaniu karnym i, wyjątkowo, w sprawach cywilnych. Ponieważ jednak niniejsze roszczenie wobec organu władzy publicznej ma charakter administracyjny, doszedł on do wniosku, że żaden z tych instrumentów nie ma zastosowania. Sędzia odrzuca wniosek o przyznanie pomocy prawnej.

Od decyzji sędziego można się odwołać zgodnie z obowiązującym krajowym prawem proceduralnym. Jak należy argumentować w apelacji następujące kwestie:

Funded by the European Union's Justice Programme (2014-2020).

The content of this publication represents the views of the author only and is his sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

(a) Czy Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (zwana dalej „Kartą”) znajduje zastosowanie w okolicznościach niniejszej sprawy?

(b) Jeśli tak, który artykuł(y) Karty są istotne?

(c) Czy The Great TV Shop LLC może powoływać się na Kartę w celu ubiegania się o pomoc prawną?

(d) Jeżeli The Great TV Shop LLC ma prawo do pomocy prawnej na podstawie Karty, w jaki sposób sędzia powinien to uwzględnić przy stosowaniu/interpretacji krajowych przepisów dotyczących pomocy prawnej?

Funded by the European Union's Justice Programme (2014-2020).

The content of this publication represents the views of the author only and is his sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

Pekka Pohjankoski

Seminarium ERA: Stosowanie Karty Praw
Podstawowych Unii Europejskiej 22 czerwca
2021 r.

Klucz odpowiedzi:

(a) Spór dotyczy tego, czy państwo członkowskie UE bezprawnie ogranicza prawo Marius do transgranicznego świadczenia usług na podstawie dyrektywy usługowej 2006/123. Pytanie brzmi, czy dane państwo członkowskie działa z naruszeniem prawa UE, które jest zobowiązane wdrażać. Na Kartę można się powołać w tym sporze, ponieważ jej postanowienia wiążą państwa członkowskie, gdy wdrażają one prawo UE (zob. art. 51).

(b) Pomoc prawna jest uregulowana w art. 47 ust. 2-3 i art. 48 ust. 2 Karty. Art. 48 ust. 2 dotyczy jednak pomocy prawnej w sprawach karnych, a więc nie ma tu zastosowania. Natomiast art. 47 ust. 2 ma zastosowanie w postępowaniu przed sądem administracyjnym. Niezależnie od tego, czy art. 6 ust. 1 EKPC mógłby być zastosowany [prawdopodobnie tak: zob. przez analogię np. ETPC, *Ringeisen przeciwko Austrii*, 16 lipca 1971 r., (2614/65) § 94], Karta ma szerszy zakres, ponieważ „nie ogranicza się do sporów dotyczących praw i obowiązków cywilnoprawnych” (zob. Wyjaśnienia do Karty). Podobnie art. 47 ust. 3, który dotyczy konkretnie pomocy prawnej, ma zastosowanie do kwestii pomocy prawnej w tym postępowaniu.

(c) Ponieważ Karta ma zastosowanie do tego postępowania, powstaje pytanie, czy The Great TV Shop LLC jest uprawniona do pomocy prawnej *ratione personae*. Co do zasady jest to możliwe. Zgodnie z orzecznictwem ETS (zob. sprawa C-279/09, *DEB*) osoby prawne kwalifikują się do pomocy prawnej, jeżeli koszty sądowe stanowiłyby w przeciwnym razie niemożliwą do pokonania przeszkodę w dostępie do sądów.

(d) W sprawie C-279/09, *DEB* (sentencja wyroku) ETS stwierdził, co następuje:

Zasadę skutecznej ochrony sądowej, zapisaną w art. 47 [Karty], należy interpretować w ten sposób, że nie jest wykluczone, aby osoby prawne mogły powoływać się na tę zasadę i że pomoc przyznana zgodnie z tą zasadą może obejmować w szczególności zwolnienie z obowiązku uiszczenia zaliczki na poczet kosztów postępowania lub pomocy adwokata.

W tym względzie do sądu krajowego należy zbadanie, czy warunki przyznania pomocy prawnej stanowią ograniczenie prawa dostępu do sądu, które narusza samo sedno tego prawa, czy zmierzają one do osiągnięcia zgodnego z prawem celu oraz czy istnieje rozsądny stosunek proporcjonalności między zastosowanymi środkami a zgodnym z prawem celem, który mają one osiągnąć.

Dokonując tej oceny, sąd krajowy powinien wziąć pod uwagę przedmiot sporu; czy skarżący ma uzasadnione szanse powodzenia; znaczenie tego, co wchodzi w grę dla skarżącego w postępowaniu; złożoność właściwego prawa i procedury; oraz zdolność skarżącego do skutecznej reprezentacji. W celu dokonania oceny proporcjonalności sąd krajowy może również wziąć pod uwagę wysokość kosztów postępowania, na poczet których należy uiścić zaliczkę, oraz to, czy koszty te mogą stanowić niemożliwą do pokonania przeszkodę w dostępie do sądu.

W szczególności w odniesieniu do osób prawnych sąd krajowy może wziąć pod uwagę ich sytuację. Sąd może zatem wziąć pod uwagę między innymi formę danej osoby prawnej oraz to, czy ma ona charakter zarobkowy czy niezarobkowy; możliwości finansowe współników lub akcjonariuszy oraz zdolność tych współników lub akcjonariuszy do uzyskania kwot niezbędnych do wszczęcia postępowania sądowego [Podkreślone tutaj]

Funded by the European Union's Justice Programme (2014-2020).

The content of this publication represents the views of the author only and is his sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

Sporne prawo krajowe nie zezwala na przyznanie pomocy prawnej spółkom. Jeżeli sędzia mimo to uzna, że The Great TV Shop LLC należy przyznać pomoc prawną na podstawie karty, powinien dokonać wykładni przepisów krajowych przy użyciu wszystkich dostępnych środków wykładni w celu osiągnięcia rezultatu umożliwiającego należyty dostęp do sądów. Jeżeli uzna on, że taka wykładnia prawa krajowego jest niemożliwa, jest zobowiązany do odstąpienia od jego stosowania, aby nadać pełną skuteczność art. 47 Karty (przepis prawa UE o skutku bezpośrednim) w swoim orzeczeniu (zob. np. sprawa C-30/19, *Braathens Regional Aviation*).